

NEPÜNK

Főszerkesztő: Wasserstrom Sándor

ZSIDÓ HETILAP

Felelős szerkesztő: Leitner Zoltán

Az előjelek szerint

A zürichi történelmi ülésen az önálló zsidó állam hívei győznek

Weizmann drámai erejű beszédében az „Igen” mellett tört lándzsát — Ussiskin a „vasember” a nagy ellenfél — Rav Meir Berlin a 85 főnyi Mizrachí delegáció élén a felosztás ellen beszélt — Zárt üléseken folyik a hatalmas vita

Mikor jelen sorok íródnak, a zürichi jelentések alapján, még javában folynak a cionista világkongresszus tanácskozásai. A sulypont az első napok eseményein volt. Ha egészen röviden akarjuk vázolni a kongresszus lényegét, akkor a következőkben fejezhetjük ki a legpregnansabbban.

Akarja-e a zsidó nép, hogy önálló állami életet éljen, vagy pedig bizonytalanságba marad, az arab tenger közepette? Nem könnyű a válasz, azért, mert hiszen rettentő kicsiny területre szorítkoznak ez az állami lét, amelynek közigazgatási, stratégiai és más szempontokból is nagy hátrányai vannak. Az angol közvélemény az önállóság mellett van. A világ többi hatalmai is szívesen beleegyeznek ebbe a megoldásba. Maga a zsidóság többsége is. Csak hogy az a természetes és érthető kikötése volna, hogy olyan alakulat legyen, amely ne hordja magában a pusztulás csíráit, már megalakulása pillanatában.

A kongresszus, akármennyig tanácskozik és bármennyi vélemény is hangozzék el a zürichi Tonhallásban, egyetlen egy pont körül folyik a lényeges vita:

Igent mondani, vagy nem-et!

Weizman dr. a világszervezet elnöke, a jelenkor legzseniálisabb és legbefolyásosabb zsidó diplomatája, elmondotta nagyhatású és megrázó erejű beszédében, hogy minden meggondolás és minden előre látott hiba dacára kénytelen, a helyzet alapos mérlegelése után kimondani, hogy IGEN! A cionista világkongresszus ennek az igénynek és az Ussischkin által vezetett „neinsager”-ek ellenvéleményén kulminál.

Igen! — mondotta Weizman és alant ragyogó és kortörténelmi dokumentumot képező beszédében meg is indokolja ezt a félve és remegések között kimondott szónak értelmét. Igent kell mondani — mert nincsen más kiút, ebben a sulyos dilemmában. Igent kell mondani, mert ezt az igent, kikényszerítik a zsidóságból és legióképpen azért, mert ha „nem”-et mondunk, azért senki sem vállalhatja jó szívvvel a felelősséget, ama két millió zsidó fiatal előtt, akik utolsó mentővárúknak tekintik a zsidó Palesztínát. Igent kell mondani, — ez az érzése a legtöbb zsidónak.

Bár a „nem”-et hangoztatók, így a 85 főnyi Mizrachí delegáció, meg a többiek is valamennyien, szívük meggyőződését követve vannak ellene a tervnek. De a kongresszus hangulata, talán fogcsikorgatva, de mégis kimondja majd az igent. Mi lesz azután? — merül fel a rendkívül sulyos probléma. Ha már igent mondunk, kezdődik a legnehezebb feladat. Az alku a brittel, alku az arabokkal, alku az egész világgal, amelynek az volna a célja, hogy ez az önálló zsidó Palesztína vegye fel, itassa fel a keleti és középeurópai országok zsidó „feleslegét”. Azokat a százezreket, akiket kizsoranak mindenünnen, főleg a zsidó ifjúságot, akik nem akarnak üldözöttek, megvetettek lenni, akik előtt a létfenntartás lehetőségének kapui mindinkább bezárulnak.

A kongresszus még tanácskozik. De a leglényegese, már itt áll előttünk tisztán és érthetően. Igent fognak mondani, mert ez a történelmi determináció, igen-t fognak mondani, mert adott körülmények között mást nem is mondhatnak.

Adjon az ég elég erőt és kitartást, hogy ez a történelmi pillanathan kimondott szó, tartalommal telítődjék az idők folyamán, olyannak, amelyet ez a sokat üldözött, járadt és mégis tettekre kész szerencsétlen zsidó nép valóban megérdemel.

A kongresszus ülészik

Kiket üdvözölt Weizman a megnyitó beszéd előtt? Mindenekelőtt Dr. O. Pfister-t, aki a zürichi kanton elnöke és a svájci szövetségi állam megbízásából üdvözölte a kongresszust. Utána üdvözölte Dr. Klöti-t, Zürich városának polgármesterét, utána a leit követség megbízottját Mr. Allard-t, utána a következő konzulátusok

megbízottait: Belgium, Bolivia, Costa-Rica, Dánia, Franciaország, Guatemala, Nagybritánia, Jugoszlávia, Litvánia, Monaco, Hollandia, Norvégia, Paraguay, Lengyelország, Svédország, Csehszlovákia, Egyesült Államok és végül Tel Aviv svájci konzulját. Majd felolvasta Ormsby Gore gyarmatiügyi miniszternek Génfből hozzáintézett leve-

lét, üdvözölte Mrs. Dugdale-t, aki Balfour lord unokahuga, aki rendkívül sokat dolgozik a zsidóság érdekében és utoljára Lord Melchet-tet, a delegátusok Benjámint, aki most először jelenik meg a kongresszuson és méltó nagynevű atyjához, akinek nyomdokain halad.

A megnyitó beszéde inkább retorikai munka volt, amely diplomáciai formába öntötte mindazt, amit elmondani akart — a diplomáciai kar előtt és ami elmondható egy hivatalos megnyitón.

WEIZMANN NAGYJELENTŐSÉGŰ BESZÉDE.

Szerdán délelőtt kezdődött az igazi munka. És Dr. Weizmann professzor, a Jewish Agency elnöke elmondotta ezután alantokban kivonatoltav adott rendkívül jelentőségű hatalmas beszédét, amely néhol prófétai magasságokban emelkedett, másutt pedig egy angol diplomata simasága áradt ki belőle. Fölötte pedig egy felelőssége tudatában levő, nagy zsidó agynak és mélyen érző zsidó szívnak megdöbbentően őszinte önvalomása és vívódása, a legfontosabb kérdés körül: elfogadnia-e a királyi bizottságnak és egyúttal az angol kormánynak ajánlatát, az önálló zsidó államra vonatkozólag, igen, vagy nem?

AZ EXPOZÉ.

Azzal kezdte, hogy nehéz dolog átfogó képet adni a jelenlegi politikai helyzetről. Emlékeztet az 1929. évi arab támadásra, amelyet követte a Simpson jelentés és 1930-ban a Fehér könyv. A Simpson jelentés sokat ártott ügyünknek, mert azt hangoztatta, hogy nincs több felfedezhető föld Palesztinában. A Fehér könyv mélyen sértő volt, úgy formájában, mint hangjában. A cionista szervezet akkori elnöke nem talált más megoldást, minthogy lemondott és szolidárisak voltak vele olyan egyéniségek is, mint Felix Warburg és boldogemlékeztető lord Melchet. De az angol közvélemény is elégedetlenkedett és ennek következménye volt a Macdonald levél, amely sok tekintetben jóvá tette a Fehér könyv büneit.

Utána elmondotta, hogy ezután a bevándorlás új erőre kapott, új kolóniák keletkeztek. 1935-ben már 70.000 bevándorló volt. Ekkor nem ő volt a szervezet elnöke — mondotta Weizman, — mert neki az a sorsa, hogy csak válságos időkben állhat az élen. Mikor átvette az elnökséget, koalíció vette át azt a vezetést, amely mindenkor hasznos és jó munkát végzett.

Következett a Legislative Council terve,

amely oly sok vihart támasztott. Komoly harcok voltak, de szilárd kitartással elérték, hogy levették napirendről ezt a kérdést. Megmozdult az angol parlament mindkét háza, a zsidóság érdekében de ennek hátránya is volt, mert a palesztinai kormány azt mondotta erre: a zsidóknak nagy befolyásuk van Angliára és ezzel a parlamenti debattával megnehezítették a közigazgatás helyzetét Palesztinában.

LEERESZKEDETT A NEHÉZ FÜGGÖNY.

Ettől az időtől kezdve láthatatlan függöny ereszkedett közzénk és a palesztinai közigazgatás közzé. Ezt azért kell kiemelni, mert azóta állandóan érezni lehet egészen a királyi bizottság jelentéséig is, sőt abban is, ott lappang, hogy: Ime, itt egy nép, amely erőit a világ összes országaiból meríti ha szükségük van egy jó koponyára Amerikában, telefonálunk Stephen Wisenak, ha szükségünk van egy szakértőre Argentínában, ott is van emberünk. Óriási tartalékkal rendelkezünk, pénzben, emberanyagban. De sajnos, nem így van. Nem hiszi el a világ, hogy mi szegény nép vagyunk, talán a legszegényebb, a világ népei között. Nem hiszi el, hogy éppen gazdagjaink azok, akik kevés kivétellel közömbösen állanak mozgalmunk törekvéseivel szemben. A királyi bizottság tagjai azt mondották: A zsidók mindent el tudnak érni.

Az angol javaslatnak ellene kell szegülni

A Peel jelentés megállapítja, hogy a zsidóság gazdaságilag nem ártott az araboknak — mondotta Weizman — s miután mindezt megállapítják, előhozakodnak a politikai momentummal és azt hangoztatják, hogy a bevándorlás mértékét nem szabad ézentul az ország gazdasági befogadóképességével mérni, hanem a pszichológiai momentum mértékével. Hallotta-e már valaki, hogy egy bevándorlási tisztviselőnek pszichológusnak is kell lennie? És milyen pszichológiára gondolnak? Olyanra, amilyen a mufti? Hol van az a lélektani határ, amely végleg megnyugtathatná a nemzeti otthon ellenségeit? Ezek a javaslatok és a többiek, amelyeket önök a Kék-könyvből ismernek, számunkra a nemzeti otthon rombadöntését jelentik és mi minden rendelkezésünkre álló eszközzel, nyíltan és becsületesen, az egész világ előtt ellene fogunk szegülni az ilyen javaslatoknak. (Viharos, hosszantartó taps.) Ez megszegése az ígéretnek, amelyet ünnepélyes órában, egy az angol birodalom számára kritikusan órában tettek nekünk és éppen ma ezerszer súlyosabban érint bennünket, mert saját történelmünknek egyik legsúlyosabb órájában történik ez a hitszegés. Ezt én mondom, aki husz éven át életfeladatot látott abban, hogy megvilágosítsam a zsidó népet az angol nép szemében és az angol zsidó nép szemében és én mondom ezt önöknek, akik annyit támadtak engem ezért és oly sokat vétkeztek ellenem ezért a szerepémért. De most megtelt a pohár. Az ilyen javaslatokat még csak vita tárgyává sem tehetjük. A bevándorlásnak nincsenek lélektani elvei, csak kapuk vannak, amelyek bizonyos elvek szerint többekévé nyitva, vagy csukva állanak.

— Nem szabad egy olyan néppel, mint a zsidó, játékot üzni. Nem szabad egy ilyen néppel könnyelműen bánni. Mondják meg nekünk nyil-

Zsidó kisebbség egész Palesztinában vagy zsidó többség Palesztina egy részében?

— És most érkeztem el a legnehezebb részéhez annak, amit mondani akarok: A királyi bizottság jelentése egy forradalmi javaslatot tartalmaz, amely az egész cionista szervezetet és az egész zsidó népet mélyen megrázza. A javaslat egy zsidó állam létesítésére vonatkozik, Palesztina egy korlátozott területén.

— Két próbakő van, amelynek alapján egy ilyen javaslatot megítélhetünk. De már előre ki-

Ezért nem kell aggódjunk, hogy milyen feltételek mellett kezdik építeni államukat, majd csak kivágják magukat. Viszont az arabokat mindig szegény, primitív népeknek állítják be. A Jewish Agency-t nagy hatalomnak tartják. Bár így volna. A valóságban pedig sorsdöntő alternatíva előtt állunk: vagy elpusztulunk a föld színéről, vagy felépítjük otthonunkat. Minden nép, akkor a legerősebb, amikor lét vagy nem lét kérdése todul elébe. Az arabok erősek. Bizonyították most, a sztrájk és bojkott idején, hogy van pénzük (nem tudni honnan), van szervezetük és sakkban tudta tartani néhány ezer ember az egész brit haderőt. Ezek nem szánalomra méltó gyöngé emberek; ahogy őket előszeretettel beállítják a világ közvéleményének, az angol politikusok.

Azt mondják, hogy a mandátumot nem lehet végrehajtani. De hát nem mi csináltuk ezt az ckmányt, hanem az angolok! Most bevallják, hogy rosszul csinálták? A világháború után, ha nem állottak volna rögtön oda akadálynak, akkor mindent keresztül lehetett volna vinni.

Még az arabok is elfogadták volna az akkori fait accompli-t. Nemcsak a mufti, hanem Feisal emir is tudta mit akarunk és 1919-ben és 1920-ban meg is tudtuk volna magunkat érteni velük. Egyensúly fenntartása, ezt ismételték mindig, mintha meg lettek volna babonázva. Végül bekövetkeztek az 1936-os események.

tan: „Véleményünk szerint a nemzeti otthon be van fejezve” — akkor tudni fogjuk, hányadán állunk. De játékot üzni egy népből, mely vérben fetreng, ezt legkevésbé az angol nép teheti meg, melynek impériuma az erkölcs elveire van felépítve. Éppen ennek a hatalmas impériumnak nem szabad ilyen bünt elkövetnie egy öreg kultúrnéppel szemben. Mondják meg nekünk az igazat, megérdemeltük.

Dr Weizmann beszédének e részénél olyan megrendült lelkiállapotba jutott, hogy nem tudta folytatni beszédét és arra kérte az elnökséget, hogy ötperces szünetet rendeljen el. A hallgatóság, amelynek nagyrésze ugyancsak könnyezve hallgatta végig Weizmann utolsó szavait, szünni nem akaró óvációban részesítette a szervezet elnökét. Majd Weizmann így folytatta beszédét: — Ama számos dolog közé, amelyeket nem értünk, tartozik az angol kormány legutóbbi intézkedése is, amely csak 8000 bevándorlót engedélyez a következő nyolc hónapra. Miért sietett egy a kormány már most, még a genfi gyűlés előtt, amikor minden forrongásban van, ilyen rendeletet kiadni? Ezt az intézkedést a mandátum megszegésének tekintjük. Meg vagyunk győződve róla, hogy az angol közvélemény éppúgy visszautasítja azt, mint mi. — Ezzel végeztem előadásom kritikai részével. Talán élesebb volt, mint ahogy egyébként megszokták tőlem, de belőlem egy olyan ember fájdalommal szól, aki husz évig hallgatott. De még most is, ebben az ünnepélyes, felelősségteljes pillanatban, remélem, hogy a nehéz csalódások ellenére is, ez a kongresszus és a világ zsidósága nem fogja elfelejteni, hogy a palesztinai közigazgatás nem azonos Angliával. Ezt a hibát nem szabad elkövetnünk. Van még egy másik Anglia is. És hála legyen az Istennek, hogy ez a másik Anglia létezik. Ez az Anglia beszélt az alsóházban és a felsőházban.

kell hangsúlyoznom, hogy én itt nem arról a javaslatról beszélek, amely a királyi bizottság Kék-könyvében van lefektetve. Ez a javaslat elfogadhatatlan! Én a gondolatról, elvről, a perspektíváról beszélek, amelyet egy ilyen javaslat tartalmaz és én azt hiszem, hogy ez a szó, amelyet az angol gyarmatügyi miniszter tegnap hozzám intézett levelében használt, a helyes kifejezés. Egy ilyen javaslatot történelmi távlatba kell helyezni.

— A két próbakő a következő: megadja-e az alapot egy zsidó élet, egy zsidó civilizáció tényleges felépítéséhez, képesek vagyunk-e ezen elv realizálása alapján egy olyan zsidó életet felépíteni, ahogy azt mi képzeljük el, életerős zsidó férfiakkal és nőkkel, zsidó mezőgazdasággal, iparral, nyelvvel, irodalommal, művészettel, egyszóval mindazzal, ami a cionizmus megszentelt tartalmát alkotja? Ez az egyik kérdés. A másik próbakő: hozzájárul-e ez a javaslat a zsidókérdés megoldásához, amely ma már óriási veszedelmet jelent nemcsak számunkra, de a világ számára is?

— Megállja a javaslat ezt a két próbakövet? A kongresszus kötelessége világos választ adni erre a kérdésre. Várnak erre a válasza Varsóban, Bucarestben, Newyorkban és Argentínában és azoknak, akik ma még elég szerencsések, hogy egy liberális kormányzat védelme alatt élhetnek, százszor meg kell gondolniok, milyen választ adnak. Most nem arról van szó, hogy matematikailag kiszámítsuk, hányadrészt ajánlják fel nekünk Palesztinának. A feladat most az, hogy feleletet adjunk erre a két kritériumra. Én azt hiszem, hogy igen, megtudjuk adni a feleletet, nemcsak hogy tudjuk, de meg is kell adnunk. A következő választás előtt állunk: vagy zsidó kisebbség egész Palesztinában, vagy többségi létezés Palesztina egy részében. — E pillanatban azokhoz szeretnék szólni, akikkel politikailag talán nem mindig érttem egyet, ők sem mindig velem. Nem mint mizrachista beszélek, hanem mint egy mélyen vallásos érzületű ember. Éles választóvonalat húzok a Valóság és a Reménység között, amely valamennyiünkben él, amely lényünknek egy része. Ez a messiási remény legszébb tradíciója a mi népünknek, amelyet megszentelt az évezredek martirium. Ezt a hitet nem adhatja fel a nép anélkül, hogy megszünjön népek lenni. El fog jönni az az idő, amikor nem lesznek ellenségek és nem lesznek ágyuk és az emberek emberek lesznek, — akkor, akkor meg lesz nekünk Erec Jisrael. Megmondtam a királyi bizottságnak is: Isten a zsidóknak ígérte Erec Jisraelt és ez a mi legfontosabb dokumentumunk, de mi élő emberek vagyunk, korlátozott horizonttal, súlyosan megterhelve egy irtózatos felelősséggel a következő generációval szemben. — Azt mondtam a királyi bizottságnak, hogy hatmillió zsidó van a világon, akik kivándorlásra várnak. „És mind a hatmillió Palesztinába akarja hozni?” — kérdezte a bizottság egyik tagja. Azt válaszoltam: „Nem”. Én ismerem a fizika és kémia törvényeit és tudom, mit jelentenek a materiális tényezők: Én ezt a számot a mi nemzedékünk számára — elosztom hárommal és bizonyítékkal szolgáljon önöknek a zsidó tragédia végtelen mélysége. Kétféle fiatal zsidó ember, akik előtt áll még az élet és ma legegyszerűbb jogukat a munka jogát elvesztették — ezeket szeretnők megmenteni. Az öregek menni fognak, alkalmazkodni fognak vagy nem fognak alkalmazkodni. Ma ronesok ők, egy borzalmas világ gazdasági és erkölcsi roncsai. És itt újra a tradíció jut eszembe. Tulajdonképpen mi a tradíció? Nem más, mint süritett emlékezet. Nekünk van emlékezetünk. Évezredekkel ezelőtt hallottuk ezt Jozsábjástól és Jeremiástól és amit én mondom ma, az csak halvány visszfénye annak, amit a mi bíránk, zsoltárosaink és prófétáink mondtak. Kétféle millió vagy talán még kevesebb, „Seirith haplota”, egy maradék élni fog. De ezt meg kell tennünk. És ezt örökségbe hagyunk a jövőnek, az ifjú embereknek. Ha ők is úgy fognak szenvedni és olyan nyugtalanok lesznek, mint mi vagyunk ma, úgy megfogják találni a kivetelő utat „böacharith hajamim”, az időnek végén...

IGENT FOGOK MONDANI

— Ezért mondom vallásos barátainak: gondoljátok meg, ki előtt és mi előtt álltok. Ez nem egy pártnak a kérdése. Még soha, egész kétezer éves történelmünk alatt nem volt a felelősség oly nagy, mint ma. Nem vagyunk elég bölcssek és nincs elegendő örök, hogy viseljük a felelősséget, de a történelem a vállainkra rakta azt és a történelem nem engedi, hogy belepillantsunk a

(Folytatása a 7-ik oldalon.)

Gogo-cuzisták és cigányok

Aki figyel a román sajtót, az meglepéssel láthatta, hogy nemrégiben, a Tara Noastră, Gogának személykultuszát üző lapja, cigánynyelven is kiadott egy mellékletet, azoknak az olvasóknak, akiket meg akar győzni elvei helyességéről. Ezek pedig nem mások, mint a cigányok, akikkel bizonyos helyeken választási paktumot kötött a Goga-Guza közös és általános ismert antiszemita pártja. Nem is volt butaság ez Gogától. Hiszen cigányok nagy számban élnek nálunk és valószínűleg politikai aktivitásukra a zsidógyűlölők pártjának szüksége van. Bár igaz, sem a cigány-melléklet, sem pedig a kedves és népszerű elvek nem tudták győzelemhez segíteni a pártot, a legutóbbi községi választáson.

Cigányaira tévedt ez az egész mozgalom, melynek vezetői már azért is fegyvertársat véltek találni a cigányokban, mert hiszen, amint a Porunca Vremii nemrégiben megírta, a Bucurestiben tartott cigány kongresszuson élesen kikelték a zsidó jazzmuzsika ellen, amellyel elveszik tőlük a kenyeret és senki sem kíváncsi erre a „népzenére” amelyet ők szervizáltak. Fel is hívták akkor az antiszemita lapok a közönség figyelmét arra, hogy csak olyan helyeket látogassanak, ahol cigánymuzsika van. Ez az igazi fülbemászó melódia. A destruktív zsidó szereti csak a modern zenét. — Vissza tehát cigányországha! adja ki a jel-

szót Goga Octavian a költő. Ha pedig fajvédelemről van szó, akkor semmi sem lehetetlen. Még az sem, hogy Goga „testvéreinek” fogja elismerni a cigányokat csak azért, hogy ezzel is bizonyítsa, hogy van egy náció, amelyet még ezredrészen sem becsül annyira, mint a cigányt és ezek, mi vagyunk zsidók. — Mert a Tara Noastrănak lehet cigánynyelvi melléklete, de héber nem lesz sohasem. Ne is legyen! Mert ha eddig megvoltunk nélküle, megleszünk ezután is. Mi maradjunk zsidók, Goga és Guza pedig öleljék keblükre a cigányokat...

Jorga gunyja?

A „Curentul” zsidókérdésről rendezett ankétja során sok esalódás ért bennünket. Így Dem. Dobrescu, a főváros volt főpolgármestere is elég furcsán nyilatkozott a zsidókérdésről. De mi már azon sem döbbenünk meg, ha olvassuk Mihalache nyilatkozatát, amit szintén lehet bárminek, csak nem filozofának mondani. Amit azonban Jorga professzor ur mondott, az túl tesz mindenben. Azt írja rendkívül éles gunnyal, hogy adják a „kiszorított” románoknak Palesztinát, ahol ők fognak lakni a városok centrumaiban és a perifériákra fogják kitelepíteni a zsidókat, hogy lássák a zsidók majd, mit jelent saját országukból kizsároltnak lenni.

Mit akar ezzel mondani Jorga Miklós

professzor ur, Románia volt miniszterelnöke? Semmi egyebet, csak azt, hogy itt mi zsidók élvezzük az életet és az uralkodó nemzet csak nyomorog. Végigbongészhetjük az egész szótárunkat, kutathatunk szókincsünkben, de nem találunk elég erős kifejezést, amit erre mondhatnánk, ezért megelégszünk azzal, ha azt mondjuk: nem igaz! Jorga professzor ur ez szemenszedett... nem igaz. Mert mi nem uralkodunk sem itt, sem másutt, sajnos még Palesztinában sem. Vegye tudomásul mindenki, aki Jorga nézetén van, hogy a perifériákon is betartjuk az arányszámot. Sajnos, éppen elég próletár zsidó él, ugy véljük, túl még arányszámunkon is. Miért akar menni Palesztinába Jorga ur, hiszen itt is mindent keresztülvihet, amit akar. Nem írhatjuk le sérelmeinket, mert arra nincs módunk, de forduljon talán Jorga és társai, a bucuresti zsidóság vezéréhez és kérjék meg, hogy dokumentárisan tárják elé a zsidóság helyzetéről összegyűjtött statisztikai adatokat. Akkor meglátná Jorga is, hogy amit ő irt, az tipikus demagógia. Olcsó utszéli demagógia, amely szomorú fényt vet azokra, akik üzik... Hiszen láthatja Jorga is, hogy még Palesztinát sem akarják nekünk adni, pedig azt kérjük és követeljük, történelmi és egyéb jogon. Mi nem kérünk más országból, csak hagyjanak bennünket szerényen élni... mert a jog legalapvetőbb tézise az: hogy jogunk van az élethez. Ezt még Jorga, a történelemtudós sem vonja kétségbe. Vagy — ki tudja?

Senki sem engedheti meg magának, hogy pénztől főöslegesen költse!

Ha alkalom van izlésének megfelelő divatszöveteket olcsón, jó minőségben, legnagyobb választékban

Deutsch posztóáruház

idény előtti olcsó elárusításán alkalmi áron vásárolni

Az elajándékozott nap

— Cnaszideus történet —

Lévy Jakab beteg volt. Nagyon beteg. Az egész héten át zsolttárogat mondottak érte. Vasárnapra az állapota olyan kritikussá vált, hogy a templomszolga egy ivvel házról-házra járt, hogy „éveket gyűjtsön” a számára. Mindenki kivétel nélkül készséggel jegyzett a maga életéből egy időszakot a közszerepben álló hitközségi előjáró javára. Mi is lenne a hitközségből, ha Lévy Jakab elhagyná? Ó, aki mindig két kézzel adott, ahol szükség volt rá, akit a hatóságoknál annyira szerettek és aki a kis mezőváros határain túlmenően is egyformán tekintélyes volt a zsidók és máshitűek előtt.

Egész rendes mennyiség gyűlt össze az evekből, annak ellenére, hogy a nyolevan éves Guggenheim csak egyetlen napot, a templomszolga mérhetetlen csodálkozására, csupán csak egyetlen egy rongyos kis napot jegyzett. Az öreg Guggenheim egyébként nem volt kicsinyes. Ha sokkal kevésbé volt is jómódu, mint a súlyos beteg, azért ő is jótékony volt és egészen bizonyos, hogy szívesebben áldozott volna a viszonyaihoz képest jelentékeny összeget, mint egyetlen napot. Mert — mondotta a csodálkozó tekintetű templomszolganak némi zavarral — hány napom marad még egyáltalában? A nyolevannal már

egy nap is igen sok. Talán több, mint egy évtized a fiataloknál, akik az életet még nem ismerik.

Attól a perctől kezdve, amikor a pergamentekereset a gyűjtött évek listájával együtt a beteg ágyára helyezték, az állapotában kedvező fordulat következett be. A magas láz csökkenni kezdett, a többi pedig megtette az önfeláldozó ápolás, melyben felesége és leánya részesítették az általuk szeretett beteget. Négy héttel később mély meghatottsággal, valamennyi hívő igaz öröme, a tóra előtt elmondhatta az életveszélyből való megmenekülésre előirt áldásmondatot.

*

Istentisztelet után meglátogatta Guggenheimet, barátját, aki nemrég súlyos betegséggel ágynak esett. Guggenheim, miközben kezét erősen szorongatta, nagy erőlködéssel így szólt hozzá: „Ha tudtam volna, hogy ilyen sokáig feküdnöm kell, szívesen adtam volna egy egész hónapot magáért, amelyet azután ön egészségben tölthetett volna, mert hiszen önnek a Mindenható csak jót juttat csállyárszül.” Lévy megindultan bucsuzkodott és a szombat kimenetele után megtudta, hogy öreg barátja röviddel az ő látogatása után örökre elaludt.

A temetés nagy részvét mellett folyt le. Még a szomszédos falvakból és városokból is sok

vendék érkezett meg, akik között feltűnt egy férfi. Az arca és tartása nem voltak kellő összhangban lerongyolt ruhájával. Senki sem ismerte őt. A gyászolók azt hitték, hogy egyike azoknak a koldusoknak, akik különösen halálesetek alkalmával szedik a maguk vámját. Ezért nagyon meglepődtek, mikor az idegen este megérkezett a gyászházba és ott fővárosi bankárnak mutatkozott be. A család csodálkozása még inkább nőtt, mikor az idegen közölte velük, hogy az elhunytnak nála elhelyezett értékpapirjai között egy államkölcsön-sorsjegy is volt, melyet szombaton igen tekintélyes nyereseménnyel kihúztak. Dacára annak, hogy ő maga is szegény ember, szombaton este rögtön vonatra ült, hogy a hálátlan szerencsét legyorsabban személyesen jelenthesse és a nagy pénzösszeget azonnal kifizethesse. A pénzt még kölcsön is kellett kérnie, mert a nyeresémet csak néhány nap múlva kapja majd kézhez.

Az öreg Guggenheim házában, a csodálatos szerencse ellenére, a gyász még fájdalmasabbá vált. „Ha szegény apa ezt még megérte volna!” — sóhajtott a fia. „Éppen most, mikor már hetek óta nyomasztó gondok kirozták!” — jajveszékelt a leánya. A kis unokából pedig kirobant: „Ha szegény nagyapa annakidején nem ajándékozott volna Lévy Jakabnak egy napot, akkor még megélte volna.”

*

Mit lát „palesztinai szemmel“ egy tizenhatéves fiu nálunk?

Három évvel ezelőtt ment ki a Szentföldre egyik régi oradeai mizrachista fiatal fia, hogy ott folytassa tanulmányait. Nagyszülei is kint élnek, meg számos rokona, azokhoz ment és most, hogy visszajött onnan szülei látogatására, igen értelmes cikkeket von párhuzamot az itteni — gáluti — események és a palesztinai történekek között. Sajnos, térszüke miatt nem közölhetjük le értelmes és érett megállapításait, de egy cikkét kiegészítve itt közöljük:

Nyílt levelet intéz „A vallásos zsidóhoz Transylvániába”. Azokhoz szól, akik még mindig „apikeures”-nek titulálják az itteni fiatalságot és azt mondják, hogy nincs elég jövedelmük ott. (Ott nem, de itt igen?) Azt írja többek között, hogy arra nem is tartja érdemesnek a választ, hogy kell-e az ittenieknek Palesztina vagy sem? „On éppen úgy fog meg kiáltani Palesztina után, mint én magam!”

— Folyton ezt hallok ortodox körökben, hogy „ott elromlik az ifjuság”. Tény, hogy a palesztinai zsidók nagyrésze elhagyja a szakált és pájeszt, — horribile dictu — még frizurát is hordanak. Már mint a legvallásosabbak is. Az is tény, hogy az ifjuság egyre leter a vallás utjáról. Csakhogy egyre kell felhívjam a figyelmet: hogy ezek a fiatalok nem ott lesznek vallástalanok, hanem itt kezdtek már azzá lenni. On nem veszi talán észre, hogy az On fiai is elhagyták Önt. Amíg On csak odaszegzezi tekintetét mireánk, addig itt nem látja, hogy vallási szempontból mennyire elhagyják Önt is fiai. De nem ez a helyzet az Erecben. Lehet, hogy ott a „formák”-ra nem helyeznek olyan súlyt, de szívük, lelkük százprocentesen zsidó. Testvéreik és csak türelem kérdése megtérésük abban a légkörben. Az bizonyos, hogy ott levelek az álarcot, amit itt sokan hordanak. Ott nincsenek „külmázás” ortodoxok, hanem mindenki nyílt és becsületesen őszinte. Ne feledje el azt sem On, hogy a világ zsidóságának 70 százaléka vallástalan és az odajötték nagyrésze gáluti mentalitással érkezett. De a második generáció már nem olyan lesz. Az bizonyos, hogy a Szentföld levegője befolyásolni fogja őket.

On valami olyast is mondott, fél kiküldeni fiát tanulni, mert „elromolhat”. Nos hát én megmondom őszintén, hogy amitől On fél, nagyjából már bekövetkezett. Az On fia „el-

Kinos csend követte ezeket a szavakat. A kis Lea ijedten zokogni kezdett. Talán meg gondolatlanágában ostobaságot követett el? A sarokból, ahol némán és szomorkodva ült, egyszerre csak megszólalt a nagynya: „Ne vedd annyira a szívedre a dolgot, Lea! Az a nap, amelyet a nagyapa elajándékozott, a javára fog számítozni és bizonyára mindnyájatoknak, nektek, gyermekeknek javára fog válni. Az apák érdemei... A sírás megakasztotta a további beszédben.

Lévy Jakabot mélyen meghatotta és megrendítette, mikor a templomszoba másnap közölte vele ezt a jelenetet, amely a gyászoló családnál történt. Mikor aztán egyedül maradt, odament a pénzeszekrényhez, elővette a végrendeletét és egy függelékkel írt hozzá. Mindez 1845-ben történt...

Lea, aki közben nagynya lett, sokszor elmesélte gyermekeinek az elajándékozott nap különös történetét. Mikor azután a gyermekek megkérdezték, hogy igaza volt-e a nagynyanának abban a jóslatban, hogy ez a nap a család javára fog válni, a jó öreg derűs mosollyal így felelt:

— Egészen bizonyosan! Nagyon sokan voltak közöttünk, akiknek holdog napja volt az életben, olyan napjuk, amilyent sohasem reméltek és sohasem várhattak. Én azt hiszem, hogy az Isten bennünket ezért sok, nagyon sok nappal ajándékozott meg...

A REUMA ÉS A REUMATIKUS BETEGSÉGEK

Dumas doktor vichyi szakorvos „A reuma és a reumatikus betegségek” című munkájában írja: Ha elemeink érne a reuma által okozott betegségi tünetek megszüntetését, akkor át kell alakítanunk a szervezet ama részét, amelyen ezek a reumatikus betegségeket fejlődnek, küzdünk kell a hajlamosság, az artritizmust okozó húgysavas lerakódások ellen. Fentközltek alátámasztására közöljük az elanti megfigyelést:

Megfigyelőlap 1) X... urhölgy, 45 éves, egy reggelén magához hivatott. Két napja nagyon erős fájdalmakat érez bal felső karjában. A fájdalom jellemzősére azt mondja, hogy „madárszárny” formájú területen érző a fájdalmakat. A velőségben: spontán, nagyon éles fájdalmak, amelyek a legkisebb mozdulatra, vagy nyomásra fokozódnak: a fájdalom terület a hátgerinc baloldalán kezdődik a lapocka tájékán folytatódva, az egész vállra és karra kiterjed. Főként a felső-kar első része különösen fájdalmas, az ízületekben semmi. Az izomerő annyira legyengült, hogy a beteg nem tud velem kezét adni... A fájdalmak türethetetlenek éjjel nem tud aludni. Antipyrin, exalgin, fanacetin kezelés sem képes a fájdalmakat enyhíteni. Eredménytelen maradt 2 és fél gram aspirin.

forró téglák, sőt egy erős chloral, bromurel és morfiumból álló folyadék elírása is. Mindezek alig hoztak pár órai álmat. Tekintettel arra, hogy a betegnél, már hosszabb ideje, az artritizmus tünetei mutatkoznak, azt tanácsoltam, hogy szedjen naponta 3 kanál Urodonal-t. A harmadik napon javulás mutatkozik. Az ötödik napon a beteg állapota kedvező, felkel és majdnem gyögyültnak érzi magát. Nehány nap múlva ismét hívják; a beteg kijár, folytatja foglalkozását, azonban panaszkodik, hogy a fájdalmak nem teljesen elteljesen. Elrendeltem, hogy szedjen továbbra is Urodonal-t. X... urhölgyet 8 nap múlva láttam ismét, és teljesen helyre volt állva egészsége.

AZ URODONÁLT HOSSZU ESZTENDŐK ÓTA DICSERIK a világ legnagyobb orvosai

Az URODONAL KESZITMENY ELŐNYEI

1. Az URODONAL-t nem szokja meg a szervezet.
2. Az URODONAL kúra alkalmával nem kell különleges étrendet követnünk.
3. Szedhető az év bármely szakában.

A társadalombiztosító intézet orvosi kara

is rendel URODONAL-t.

Kapható: Gyógyszertárakban és Drogeriákban

CHATELAIN KESZITMENY

MEGBIZHATÓ MARKA

romlott” már itt is — ott csak megjavulhat. On lehet, hogy mosolyogni fog „fiatalos felhevülésem”. Pedig higgye el, hogy ha igazi zsidó ifjuságot akar látni, akkor utja csak Cion felé vezethet. Önt valószínűleg nem fogom már tudni meggyőzni. De bizonyos, hogy fiát meggyőzhetem — és ez nekem elég!...”

Igy ír a fiatal, lelkes palesztinai fiu — és neki van igaza.

Egy triviális hasonlat, amely mindent érzékeltet...

Nem tudok ettől a gondolattól szabadulni és talán túl „zsidós” mert „seft”-es, de végeredményben kereskedő nép vagyunk és így nem esik messzire tőlünk a hasonlat levegője.

1917-ben az angol business-man kijelentette, hogy hajlandó a zsidóknak, egy „üzletrészt” adni egy olyan területből, ami nem is volt az övé. Törököké volt akkor Palesztina. Ha a business sikerül, akkor „társ” leszel, illetőleg ezt az etablissman-t támogatni fogom. Mit tehet a szegény-ember? Már mint, mit tehet a zsidó nép? Örömmel elfogadta a Balfour deklarációt. Amíg úgy-ahogy tenggett-lengett a kis üzlet, akkor még rend volt és nyugalom, bár a nagy kalmár John Bull, mindig vigyázott, hogy csak mérsékelt legyen a siker. Mikor pedig fellendült az üzlet, akkor jött a konkurencia, jöttek az arabok és kijelentik, hogy nekik jár ez a terület, mert „jó helyen van” és nem érzik és nem tudják, hogy a jó üzletember lelkesedéssel és szorgalommal tud csak a „rossz” helyből, jót varázsolni. Az övék volt! 1400 évig és mégis csödben voltak örökké.

Megkezdődött a marakodás. Az öreg

John Bull kezdi elfelejteni azt, amit annak idején ígért. Kényelmetlen ez a veszekedés ami a konkurrensok között fennáll. Egyezséget ajánl. Fogadjatok el zsidók körülbelül 20 százalékot, ami a tettek lesz (25000 négyszékméterből 5—6000-et) a többi adjuk nekik.

Nem kell! — kiáltja a zsidó nép vissza. Becsaptál, tönkretettél, husz évig hitegetted. Ebbe investáltam bele annyi pénzt, annyi vért. S jön az újabb tragédia. Itt a szegény ember, akinek ezt az „üzletet” örökre odaítélték. És a gazdag protektor fenyegetőzik, hogy leveszi kezét rólunk. Mi legyen? Ha nem fogadjuk el ezt, akkor lehet, hogy bekövetkezik — a csőd. Ahogy az már szokott lenni. És a zürichi kongresszuson valahogy ezt a furcsa és mégis kézenfekvő hangulatot lehet kiérezni.

— Husz procentet ajánlanak. Nem fogadjuk el. Tudjuk, hogy egy ilyen „anzolvencia” esetén száz procentről már szó sem lehet. A „szakértők”, már mint a királyi bizottság kijelentették, hogy ilyen teljes kvótát nem tud fizetni John Bull (A mandátum a hibés — hazudjaki!) Mit tesz ilyenkor a szerencsétlen kalmár nép, amelyiket ilyen csúnyán becsaptak és rászédtek? (az ügyes zsidót, a világ legkalmárabb és legszemérgatóbb népe, az angol.)

Rezolúció: kicsikarni minél nagyobb kvótát. Husz procentet nem fogadjunk el, de hatvan procentet fogadjunk el. Hatvan százalékot? Az már jó is volna, mert benne lenne a Holt-tenger, a Negev egyrésze, meg Jeruzsálem is. Hatvan procent — de jó is lenne... hiszen akkor még talpra is lehetne állani. Mi zsidók, oly „ügyesek” vagyunk, mondjuk — ők, ti vagytok ügyesek — mondjuk mi és olyan nagyon, de nagyon szerencsétlen a zsidó sors...

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Strada Iosif Vulcan 4
Telefon: 440

Előfizetési árak:

Évi előfizetés: Hitközségeknek és vállalatoknak	500 le
Magánosoknak egészévre	300 "
" félévre	160 "
" negyedévre	85 "
Évi előfizetés: Csehszlovákiában	120-80, 45, 25 ck
Rugosláviában	180, 95, 50 dinár
Magyarországon	25-15 pengő
A többi államokban	10-5 dollár

Naptár 5697

"Nepunk" cikkeinek utánnyomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Értékek: Elul 6, augusztus 13.

Szombat: Elul 7, augusztus 14. 6 פק

Heti szidra: שופטים

Heti haftora: אנכי אנכי

Szombat kezdete:

Üzlet bezárás 7.25

Gyertyagyújtás 7.35

Istentisztelet kezdete 7.45

Szombat befejezése 8.47

Huszoncsony cionista kongresszus

Az első kongresszus 1897-ben ült össze Bazelben, amelyen még nem választott delegátusok voltak, hanem Herzl hívó szavára gyűltek össze. 1800 év után, az első igazi zsidó nemzetközi ülés volt, amely nagyon nagy fontosságú volt, mert ezen alkották meg a zionista programot és a Cionista szervezetet. Elnök Dr. Karl Lippe jassy-i lakos volt. Nordau referált a világ zsidóságának helyzetéről. Elnök lett Herzl, alelnök Nordau. Az elnöki tanács tagjai: Herzl, Schnierer, Kokesch, Minz, Johann Kremenitzky.

Második kongresszus 1898-ban Bazelben ült össze. Választott delegátus volt jelen. Kulturális kérdések domináltak, a bankalapítást határozták meg. Meghódítani a hitközségeket, — ezt a feladatot tűzte a kongresszuson adta ki Herzl.

Harmadik kongresszus 1899-ben Bazelben ült össze. Tovább folytatták a szervezési munkát. Negyedik kongresszus 1900-ban Londonban ült össze. Nagy sajtósiker. Az angol közvélemény a világsajtó ekkor kezdett komolyan foglalkozni a kérdéssel, ami később nagy kihívással volt az ügyek alakulására.

Ötödik kongresszus 1901-ben Bazelben ült össze. Herzl referál a török kormánnyal folytatott tárgyalásairól. Ekkor létesült a Zsidó Nemzeti Alap.

Hatodik kongresszus Bazelben 1903-ban ült össze. Nagyon fontos kongresszus. Megtárgyalták az Uganda-tervet, amelyet az angolok felajánlottak telepítés céljaira a zsidóknak. Alig voltak kisebbségben azok, akik az Uganda-tervet támogatták. Kivonultak a kongresszusból. A következő évben meghalt Herzl.

Hetedik kongresszus Bazelben 1907-ben ült össze. Herzl utóda az elnöki székben. Nordau parentálta el Herzl. A területi kérdések kiléptek a szervezetből.

Nyolcadik kongresszus Hágában ült össze 1909-ben. Erős, praktikus palesztinai munka indult meg. Dr. Ruppin vette át ezt a feladatot.

Kilencedik kongresszus Hamburgban ült össze. Nehéz belső harcok ideje. A régi vezetőség maradt.

Tizedik kongresszus Bazelben 1911-ben ült össze. Herzl lemond az elnökségről. Nagy elhatározást a praktikus és politikai cionisták közt. Az új vezetőséghez tartoztak, Warburg, Hirsch, Smarjahu Lewin, Sokolow stb. Nagy jelentőségű.

A tizenegyedik kongresszust 1913-ban Bécsben tartották meg. Elnök lett: Ottó Warburg. Intenzív belső kiépítést munka, kulturális és Palesztina-építés.

A világháború idején szüneteltek a kongresszusok.

1917-ben dolgozik egy delegáció Párisban és Londonban a cionista eszmékért. Megjelenik a Balfour deklaráció. 1920-ban San Remo, ahol a Balfour deklarációt a nemzetek elismerik. Ugyancsak ebben az évben Londonban nagy cionista világkonferencia, megalakítják a Keren Hajessod-ot. Elnök: Weizman.

Tizenkettedik kongresszus 1921-ben Karlsbadban. Hallatlan mértékben növekszik a cionista mozgalom. Csaknem egymillió sékelfizető van már. 540 delegátus. Weizman és Sokolow, veszik át a vezetést.

Tizenharmadik kongresszus 1923-ban újra Karlsbadban. Akkor lépett fel először a Weizman-ellenes prozopozíció.

Tizennegyedik kongresszus 1925-ben Wienben. Az ellenzék Jabotinsky revizionizmusa révén megerősödött. Különösen a Jewish Agency kiépítése váltott ki nagy vitákat.

Tizenötödik kongresszus 1927-ben Bazelben. Harry Sachert kooptálták az executívába. Elnökség: Weizman, Sokolow.

Tizenhatodik kongresszus 1929-ben Zürichben. Kibővített Jewish Agency. Utána megalakult a J. A. councilja.

Tizenhetedik kongresszus 1931-ben Bazelben, ahol a revizionisták, mizrachisták és a jobboldali klall megbuktatta Weizmant. Sokolow vette át a vezetést.

Az executive tagja lett Arlosoroff. A kongresszus elnöke: Motzkin.

Tizennyolcadik kongresszus 1933-ban Prágában ült össze, pártközi koalíció vette át a vezetést. Új executive: Sokolow, Ben Gurion, Jicchak Grünbaum, Jakobsohn, Shertok, Kaplan, Locker, Brodetsky, Lipsky.

Tizenkilencedik kongresszus: Luzerben 1935-ben 455 delegátus 1,200.000 sékelfizető. A revizionisták már nem vettek részt. Weizman lett újra elnök. Sokolow diszelnök. Ussischin az AC elnöke.

Huszonadik kongresszus Zürichben most ülésezik. 1,500.000 sékelfizető. Sorsdöntő kongresszus, a Peel jelentés jegyében ülésezik.

— Az angol zsidóság szervezkedése. (London.) Az angol zsidóság nagy külügyi szervezete, az Anglo Jewish Association újból Leonard Montefiore választotta elnökének. Montefiore székfoglaló beszédében kijelentette, hogy az angol zsidóságnak nincsenek illuziói most következő korszakra vonatkozólag. De bizva, az angol szabadelvűség erejében, folytatja küzdelmét a középeurópai antiszemizmussal ellen és reméli, hogy a jövő megfogja szüntetni a gyűlölködést és a zsidóság szenvedéseit.

— 54 éves, csinos külsejű, vidéki kereskedő, magas termetű keres magához illő élettársat 100.000 lei hozománnyal. Bővebbet Mirea házasságközvetítő iroda Cluj, Strada Maresal Foch 29.

— „Fekete Kéz” működik Palesztinában. Jeruzsálem. Julius 20-án a „Fekete Kéz” című arab terrorbanda agyonlőtt két arabot, Lydda vasúti kereszteződésénél is bombát dobott. A haifai kikötőben fegyverrel teli bőröndöt találtak, amit arab terroristák helyeztek ott el.

— Halálozás. A sighet-i zsidó társadalom általános részvétele mellett helyezték a napokban örök nyugalomra Szmuk Juda köztiszteletben álló nyersbörkereskedőt. Az elhunyt igen nagy népszerűségnek örvendett, kivette részét minden nemes zsidó akcióból és jótékonyági mozgalomból. Negyven éven keresztül tagja volt a Chevra-Kadisha előjáróságának és vezető szerepet töltött be a szejfard hitközségben is. Halálát kiterjedt rokonság gyászolja; Szmuk Márton nagykereskedő Sighet, Szmuk Lajos nyersbörkereskedő Oradea, Szmuk Dávid Budapest, Schönguth Hugó Sighet, Klärmann Ignátné Oradea és Vajda Henrichné Satumare.

Eredeti közlemény.

„Bizonyára örömet okoz Önnek”

írja többek között Johannes Bippus I. Borodino (Ofic. Cleastitza, Jud. Cetatca-Alba, majd folytatja:

...községünkben a Gastro D. gyógyszer már a gyomorbetegség egész tömegétől lett kipróbálva és olyan csodálatosan hatott úgy gyomorférgések, görcsök és szinte gyógyíthatatlannak tartott emésztési zavarok eseteiben, olyannyira, hogy napról-napra nő községünkben a bizalom ezen kiváló gyógyszerrel szemben. Bizonyára Önöknek is örömet okoz ilyen híreket hallani. Kérem sziveskedjenek címemre postafordultával 2 üveg Gastro D.-t utánvétellel küldeni, hogy kurámat folytathassam...”

Hasonló hála és köszönőlevelek tömegesen bizonyítják, hogy a Gastro D. gyógyszer ma már a gyomorbetegség közkeincsévé vált.

Kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy megrendelhető 135 lei utánvétellel mellett Császár E. gyógyszerárán Bucuresti, Calea Victoriei 124.

— Clujon ha jól akar étkezni, úgy keresse fel az ardeali zsidóság közkedvelt találkozóhelyét, a Mátyás éttermet, Calea Reg. Ferdinand 49.

— Lux István a zsidó történelemben. Simon Dubnov, a nagy zsidó történetíró az évforduló alkalmából levelet intézett Lux Dóra asszonyhoz, kinek férje a múlt évben a Népszövetség genfi termében öngyilkos lett. Annyit mondhatok — írja Dubnov —, hogy Lux István tettét annyira történelminek tartom, hogy elhatároztam, hogy művem legközelebbi kiadásában, „A zsidó nép világtörténelméhez” irandó epilógusomban megemlékszem róla, mint annak szimbólumáról, hogyan reagált a zsidó lelkiismeret napjaink borzalmaira.

— ARADON, ha jól és olcsón akar étkezni, keresse fel Klein Dávid orth. kóser vendéglőjét, Piața Avram Jancu 11.

— A mufti keze Transjordániában. (Jeruzsálem.) Amanban és Es Salt-ban kitört általános sztrájk egész Transjordániára kiterjed. Úgy vélik, hogy a mufti kiküldöttéi igazgatják a transjordániai arabokat ellenállásra. A legfőbb arab komité főtisztjének a fivérét Fuad Abdul Hadi-t Ramlemben letartóztatták, ahol titokban tartózkodott. Ammanban Transjordánia fővárosában három arabot letartóztattak, akik összeseküvést szítottak és merényletet terveztek ottani notabilitások ellen. Bombákat, robbanóanyagokat, valamint címeteket — előkelő arabok címeit — találtak náluk. A londoni „Exchange Telegraph” jelenté, hogy a transjordániai kormány nyilatkozott arról, hogy nem felel meg a valóságban a világsajtónak az a híradása, mintha a transjordániai kormány hozzájárult volna Palesztina kettéosztásához. Az ammani kormány kijelentette, hogy nem helyesli a tervet. Közbiztonság miatt sok fenyegető levelet kap, mert azt hiszik, hogy ő szivesen venné a kettéosztást. A biztonságáról gondoskodó gárdát megerősítették.

x BUCUREȘTIBEN ha jól és olcsón akar étkezni, keresse fel Herschkovits Samu orth. kóser panzióját. Calea Rahovei 24 sz. alatt (Tribunal mellett).

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipsicani 7.

Telefon: 462-91

Socec hátamögött. Postavámmal szemben. Elsőrendű erdélyi konyha!

Wasserstrom Sándor zürichi riportorozata:

A boldog Svájcban

egy boldogtalan nép tanácskozik...

— A zürichi nagy napok —

Zürich, (augusztus hó.) Egy történelmi esemény kerete mindig nagyon fontos volt. A Mária Terézia idején elhangzott Vitam et sanguinem is másképpen nézett volna ki, ha polgári ruhás férfiak mondották volna ki és nem kardokkal felszerelt nemesek. Természetesen most és főleg nálunk zsidóknál nem szükséges teátrális beállítottság. De azért nem szabad elfeledjük, hogy a XX. cionista világkongresszus történelmi aláfestését is fontosnak kell tartuk és valahogy a környezet koloritja sem lényegtelen. Ehez a nagy kongresszushoz kell Svájc üde és ózondus levegője. Kellenek méltóságteljes hegyek, kell az elbűvölően szép zürichi tó, kellenek a hatalmas és ragyogó autók, ahogy kellett Lord Melchett Rolls Roys kocsija is, amiben Weizman ült, amikor jött a kongresszusi megnyitóra. Amint-hogy szmokingban ünnepélyesebben érzi magát a legcinikusabb ember is. Ilyen „szmoking” nekünk Zürich, ahol lezajlik a nagy esemény. Ezen a szabad földön, a békének és kiegyensúlyozott polgári jólétnek ez a „mintakollekciója” kell serkentsen bennünket a szépre és jóra való törekvésben. Ime egy boldog ország többnyelvű és mégis békésen élő népe, itt a technikának, a modernségnek minden attribútuma, miért ne lehetnénk mi is boldogok, egy szabad nép szabad földjén?...

Hiszen éppen ebben van a tragikum. Hogy arról kell döntsünk, hogy akarunk-e egy szabad kis földet? S ha igen, hogyan. És ha nem? ... hát akkor mi lesz. Nem véletlen — aminthogy „nincsenek véletlesek”, hogy a legtöbb cionista világkongresszus ezen a földön zajlott le, kezdve az első házalattól, a huszadik zürichiig. Nekünk kell ez a svájci levegő, s ezt csak az tudja megérteni és átérezni, aki itt van. Most már elfeledtem, hogy ezernyi félbehagyott munka van mögöttem ott az ardeali bércek között. kikapcsoltam magamból mindent és itt ülök, áhitattal, olyan gondok között, amit talán azzal tudok érzékeltetni, mintha egy milliós család minden baja, bánata, jövője, minden aggodalmának 473-ad része (ennyi az igazolt delegátus) vállaimon nyugodna.

A SVAJCI KORMÁNY ÜDVÖZLETE.

A megnyitóján Weizman beszéde után, a zürichi tartomány kormánytanácsának elnöke Dr. O. Phister üdvözölte elsőnek a kongresszust, Svájc üdvözlését támogatva. Már hallottam más zsidó kongresszusokon is ilyen üdvözlő beszédeket. Olyanok voltak, mint egy bonbon. Kívül színes staniol papír, belül egy kis édesség. Nesztek, egy kis delikatessz. Jó a nehéz munka közben egy kis édesség. De most, ez a beszéd egészen más volt. Ez a sudár-magas, szakállas, őszes-haju, nagy patoszzal beszélő igazi hamisítatlan svájci, átérzte mindazt, amit mondott. Amikor gyermekkori élményeiről beszélt, ami a zsidókkal volt kapcsolatos. A lombsátorról, amelyből ősi zsidó melódiákat hallott. A mintaszerű kapcsolatról, amit zsidó szülők és gyermekek és tanítók között észlelt. „Önök ősrégi nép, amelynek kulturája, filozófiája már magas fokon állott akkor, amikor Európa felett, szellemi vonatkozásban, még sűrű köd gomolygott.”

Vagy amikor beszéde során odaért, hogy elmondotta: „A zsidógyűlölet nem svájci dolog. A svájci gettó sohasem állott szük uccákból.” S amikor ezt mondotta, cszembejutottak a gyönyörű hegyek közé

ékelt kis városkák, a tiszta és ragyogó betonutak, a mintaszerű vasutak. Egy boldog nép, boldog fia beszél így, aki sajnál bennünket, akik ennyi tudással és ésszel, ennyi élettapasztalattal, ennyi tehetséges emberrel, nem tudunk egy kis országot szerezni magunknak.

Végül, amit a demokráciáról mondott: „Talán egyik legnagyobb feladata Svájcnak az, hogy a demokrácia gondolatát átmentse ezeken a komor időkön egy boldogabb jövőbe. A demokráciában virágzik a tolerancia és a szellem szabadsága és virágzik a részvétel és megértés az üldözöttek iránt. Büszkén mondjuk, hogy a mi Zürichünk a szabad demokratikus szellem otthona maradt. Kívánom, hogy ebben a légkörben nálunk eredményesebb legyen tanácskozásuk, hogy ott Keleten, a földhöz való visszatérés által a régi népből, egy új életerős és vidám nép szülessék.”

Nem tudom, hogy mennyire rezonált erre a beszédre a többi delegátus, de nekem, nagyon fájt valami a szívem körül...

3000 ZSIDÓ VENDÉG...

Már írtam erről, de még egyszer kell. Zürich be van rendezkedve idegenforgalomra, de azért 3000 vendég mégis nagy szám egyszerre. Körülbelül 500 delegátus, háromszáz a Jewish Agency tagjaiból, kétszáz Wizo asszony, a többi vendég. De a város be is rendezkedett erre. Már a megérkezéskor is meglátszik a szeretetteljes gondoskodás. Külön helység van, ahol a delegátusok és vendégek szobákat szerezhetnek. Mindenki anyagi helyzete szerint. De nem csupán „anyagi”-akról van szó, van benne valamj plusz is, amit úgy is hívhatunk: vendégszeretet. A város maga is ezt tette. Átadta a színházat és a Tonhallet. A kongresszus postája külön az Esplanadeban. Külön távirda, külön telefon apparátus, hiszen minden egyes résztvevő olyan, aki ezekkel az eszközökkel ügyszólván percnként fenn kell tartsa kapcsolatait azzal a területtel, foglakozással, amelyben különben benne él. Egyik fülkében New-Yorkkal keres kapcsolatot egy delegátus, a másik ablaknál távirat megy Fokföldre, az angol-zsidó újságíró londoni telefonra vár, hogy lapjával beszéljen, a párisi kereskedő delegátus családja és üzlete iránt érdeklődik. Meg azután Varsó kapcsolatai és végül — legfontosabb — a Szentföld, amiért mindez történik, plusz zsidó reneszánsz és új élet hajnala...

Kék-fehér lobogók mindenfelé. Még tavon is, a közlekedő motorcsónakok, a fehér zászlócskák. Nem zsidós nagyon sok zászló, de kell. Bár? A zsidó zászló, már négyezer évvel ezelőtt is ismét játszottak. Most nincsenek törzscsák, csak „jasagerek” és „neinsagerek” vannak. Egyelőre ez a két nagy törzs van... zsidó tábor... és fölöttünk a gond köd lopa, amely vezérel bennünket, ebben „hegyes-völgyes” pusztaságban. És mind felé héber nyelv, meg angol, meg jid. Jelvények, kongresszusiak, színes emblekok, kokárdák. Villamosok tulzsfutóközlekednek a kongresszusi Tonhallyában. Mennyi vendég, mennyi kupa, arc, lázas érdeklődés. Magával ragadja embert, nem lehet a varázs alól szabadulni. És a legtöbb ember egy-egy törzsi név. Az a szőke pápaszemes fiatal ember mégis Lord Melchett, aki legutóbb angol felsőházban azt a ragyogó beszéttartotta. Nagy név, nagy feladatok vannak már reá.

A MEGNYITÁS HANGULATA

Hiába több ezer ember befogadó kétsége van a teremnek, azért mégis szülbizonyult, minden páholyával, erkélyekkel együtt. Delegátusok, újságírók, azután magas diplomáciai kar és az érdeklődők Svájcban és a világ minden részéből. Pőjegyért ezeket fizetnek. Boldog, aki ilyennek birtokában van. Még a legtingváltabb hallgató is tolongani kényesül, hogy bejusson.

A pártok külön ülnek. 85 mizrahi delegátus egy csoportban. A terem bal oldalán felsőbb részén helyezkednek el a többjén kicsiny sapka van. Ez a „zsidó dők” csoportja, hogy az egykori antiszemita egyetem tanár terminológiájával éljen. Három gongütés. Feszült csend. A man ünneplése. Ami ezen felül meghaladja könnyeket csal a szemekből. Egy fekete drapériával bevont üres szék Weizman mellett. A Sokolow helye. Oda is a Sokolow zcl. Nem lehet egy ilyen feledni, akit csak a halál tudott innen vinni. Ahol két évvel ezelőtt még elmúlt és lelke volt mindennek. Sokolow nincs itt, de mindenki gondol rá. Meghatározott szeretettel, ahogy valakire gondolunk, nincs már közöttünk, s nagyon közel hozzánk. Egy kicsit apánk volt, apja millió könnyező zsidónak.

A megnyitóbeszéd és maga, még hivatalos hangulat volt, lenyűgöző, zánás, de hol vagyunk még a „munka” Meg a harctól? Az igent és nem-et megígászi küzdelmetől...

Késő éjszaka van, amikor a zürichi cikan végigsétálok. Nehezen lehet elzeleni, hogy éppen úgy le kell feküdni, máskor. Egy kicsit olyan Kolnirés a gulat... Holnap nagy nap lesz... az gesztelés, vagy az engesztelhetetlen napja...

Kérjen mindenütt

elsőrangú palesztinai termékeket

Olajbogyóból készült tiszta és izletes SHEMEN ételolajat.

Népszerű SHEMEN-MENORA szappant, amely gyermekek és érzékenybőrűeknek egyaránt ártalmatlan.

ADIN, CARMEL, FLOWERS, GALIL mosdószappant - SHEMEN.

SHEMEN-borotvaszappant. Rison-le-Zionban gyártott arany és ezüst OKAVA-borotvapengéket.

Romániai főképviselet: „HIRMO” Bucuresti, B-dul Domnului

Temesváron: Kaldoruy Marcel, Str. Paris 5.

Braşovban: Deutsch Zsigmond, Str. Sft. Ioan 2.

Satu-Maren: Fekete József, Str. Berthelot 52.

Vitamindus narancs, citrom, banán, ananász, ethromandarin és grapefruit SHARONA-szirupokat.

Ramat-Ganban gyártott PALALU Y alumínium edényeket.

Illó és éterikus olajokat, valamint FRUITARON-cserezciákat — Haifa.

LUCIO acélváltót — Petach-Tikva.

FRUITARON-féle 100% Vanillinát — Haifa.

ONYA karbonpapírt és indigót — Tel-Aviv.

Clujon: Körösy Tibor, Str. Nic. Iorga 19.

Oradeán: London Armin, Str. Millerand 9.

(Áthozat a 2-ik oldalról.)

... Csak azt tehetjük, ami lehetséges. Ha a lehetőségek — amikről beszéltem — meg vannak, akkor én, aki negyven vagy ötven év óta a mozgalomért, amit egy emeletet, akkor én, aki mindenemet odaadtam a szemének, igent fogok mondani és remélem, ti is ezt fogjátok tenni.

— A tárgyalás bizonyos stádiumában kérem önöket, hogy fogadjanak el egy határozat,

amely felhatalmazza az exekutívét, hogy tárgyalásokat folytasson olyan tervről, mely kiállja ezt a két próbakövet. Akkor az exekutívé vissza fog jönni önökhöz, önök elé fogja terjeszteni az ügyet és önök határozni fognak. Kívánom önöknek és mindannyiunknak, hogy valamennyien rendelkezünk azzal a szellemi és lelki erővel, amely megmutatja a kiutat, de mindenekelőtt, hogy a szervezetet, az egyetlent, amink van, ép-ségben és egységben megtartsuk. (Hosszantartó taps, majd felcsendül a Hatikva.)

Ussiskin „nem”-et mond

Weizmann Chaim megrázó politikai expozéja elsőnek M. Ussiskin a kongresszus elnöke felkeltett szövegre.

— Feszült figyelemmel hallgattam Weizmann beszédét. — Ugyanilyen figyelemmel hallgatta őt csak a kongresszus, hanem az egész világ zsidói és zsidói és bizonyára ellenfeleink is. Meg voltunk, ha mindazt, amit Weizmann mondaláírhatnánk és „igent” mondhatnánk hozzá. De azonban úgy érzem, hogy népemmel szemben felelősségem azt mondani, amit mondanom kell nem azt, amit akarok.

— Weizmann elmondotta utóbbi husz esztendő mártírjainak történetét, de csak egy történetnek a mártírjainak. Nagy felelőssége van annak, amely az ő vállaira nehezedik úgy a terhet, sok mindent el kell hallgatnia: így elhallgatja a mérhetetlen szenvedéseket, amelyeket a palesztinai kormányzat okozott nekünk.

— Amikor 1920-ban Jeruzsálembé jöttem és megmondtam az ott tartózkodó Weizmannnak, hogy az adminisztráció ellenünk van, Weizmann válaszolta nekem: „Őn az az orosz zsidó mártír, aki a kormánnyal szemben bizalmatlan.” A Jeruzsálembi kongresszuson vázoltam Weizmannnak az akadályokat, amelyeket az adminisztráció a munkánkba gördít és tervekkel jöttem elő arra nézve, hogyan kerülhetnénk ki ebből az állapotból. Weizmann azt válaszolta, hogy a tények, amelyek felhoztam, megfelelnek a valóságnak, ő azonban nem teheti a magáévá a kormány ellen járó akciót. Akkor kiléptem az Executívéből. Itt tizennégy év telt el. És csak ma először

mondotta ki Weizmann az őt jellemző előkelő tónusban az ő nagy „J'accusse”-ét az adminisztráció ellen. Ez azonban nem elég. Tovább kell mennünk egy lépéssel.

— Én részéről nem vágyok abban a helyzetben, hogy a jeruzsálemi adminisztráció és a londoni kormány, a Colonial Office között különbséget tegyek. Hogy egy ilyen megkülönböztetés teljesen hamis volna, mi sem bizonyítja jobban, mint a királyi bizottság jelentése, amely a legélesebb vádirat a kormány ellen.

— Én elvetem Weizmann taktikáját, amely azt mondja a világnak, hogy mi kicsik és szegények vagyunk; elég erő fölött rendelkezünk, amelyeket aktiválhatunk. A világ tizenhétmillió zsidója, a mi főforrásunk. Teljesen biztos vagyok győzelmünkben. Függetlenül a királyi bizottság jelentésétől, nem Londonban vagy Genfben fog elhangzani a döntés a mi jövőnk és a mi országunk fölött. Negyven évvel Herzl kongresszusa után egy nagyhatalom ajánlja fel nekünk a zsidó államot, de nem azt a zsidó államot, amelyet Herzl akar, hanem csupán a frázisát egy zsidó államnak. Erre azt kell válaszolnom:

a zsidó nép nem pajzsként akarja a zsidó államot, hanem hogy országába visszatérhessen. A nép sohasem fog országának legkisebb darabjáról sem lemondani. Történelmi határai között akarja az országot, ahogy azt a mandátum megígérte neki.

Erkölcsei kötelességünk ezt megmondani nyíltan és becsületesen az egész világnak. Egyetlen arhangot sem fogunk kiszorítani az országból.

A kéz amely Babilon vizeinél esküre emelkedett, a Schemze partjain sem fogja esküjét megszegni

— A zsidó állam elvét elfogadom, ettől kezdve minden elválnak utjaink. A delegátusoknak egy száma nevében kijelentem, hogy

Weizmann azon követelésére, hogy mi az Executívének felhatalmazást adjunk a felosztási terv fölötti tárgyalásra, nemmel válaszolunk.

Az a kéz, amely Babilon vizeinél esküre emelkedett, Schemze partjain nem fogja esküjét megszegni.

Weizmann egységre hívja fel a kongresszust. Mindent nem áldoztunk mi már fel az egységért. Itt azonban olyan határ van, amelyet nem léphetünk túl.

— Ti lengyel zsidók, realisták, kérlek benémet: ne hagyjátok magatokat egy alkuba bele

vonni, hármennyire is kell nektek a cserifikát. Nincs alku-cionizmus. Féltek, hogy elutasítás esetén csak nyolcezer cserifikátot kapunk hat hónapra? Nincs ok a félelemre! Megijeszt benneteket a négy palesztinai pogrom? És most be kell vennünk a mérget, amelyet zsidó államnak nevezett aranyserlegben nyujtanak át nekünk? Nem, ne féljünk.

Meg kell mondanunk az angoloknak, az araboknak, az egész világnak: az egész Erec-Jisráél a miénk, Dántól Bersébáig, a Földközi tengertől a Vörös tengerig.

Ezek a mi határaink. Konjunktúrák jöhetnek és mehetnek, egy jog követelése azonban megmarad. És ez a követelés így szól: Teljesítsétek a mandátumot!

Rav Meir Berlin beszél

A kongresszus zárt ülésén az elnök bejelentette a politikai bizottság, melynek az összes delegátusok tagjai, négy gyűlést fog tartani és a delegátusok beszédeire 15 órát szabott meg az ülésség, a többi idő fölött az exekutívé tagjai beszélhetnek. A 15 órától a munkaspárt öt és háromnegyed, a Mizrahi kettő és háromnegyed óráig állampárt egy órát kapott.

A politikai vitát Meir Berlin (Mizrahi) vezette meg. A nagy kérdés áll most előttünk — a zsidó állam. — Ma nincs közöttünk kölcsönös bizalmatlanság és nem személyi érzékekől indulunk ki. Mindenki közülünk tudja, hogy a másik is a zsidó államot akarja. Weizmann beszédének legna-

gyobb részében, különösen az angol kormány fölött gyakorolt éles kritikájával, a mi szívünkben is beszélt. De,

az egész Mizrahi nevében ki kell jelentenem, hogy azzal, amit a felosztás kérdéséről mondott, nem értünk egyet.

A cionizmus számunkra nem negyven esztendő elméneve, hanem a zsidó nép évezredek történelmi vágyainak kifejezése. Ez a cionizmus nemcsak bizonyos szellemi és materiális szükségleteket akar kielégíteni. Belső szükséglete ez a zsidó léleknek, hogy legyen egy saját országa, a mi Erec Jisráélünk, ami nekünk jár, épp úgy, mint más népeknek az ő országuk.

Perzsaszőnyeget, gyapjúfonalakat
bizalommal
Schulhof Emilné-től
vegyen
ORIENT
Szövőiskola Oradea
Str. Ep. Ciocogariu 4.
Szakszerű szőnyegjavítás! Állandó tanfolyam!

— Két pozitívumot tartalmaz a mi szempontunkból a királyi bizottság jelentése — folytatta Meir Berlin. — Azt, amit eddigi közjogilag biztosított otthonnak hívtak, azt zsidó államnak interpretálja a Peel-jelentés. És megállapítja, hogy az egész zsidó népnek joga van Palesztinára.

— Weizmann az „időknek vége”-vel vigasztalt minket, Weizmannról mi vezéréget és politikai eredményeket várunk. A proféciát hagyja másokra. Mi hiszünk az acharith hajaminban, de ez nem ok arra, hogy inaktívak legyünk. Mi arra tanítottuk a zsidó népet, hogy semmilyen tűz, vagy víz nem szabad, hogy visszariasszon bennünket Erec Jisráél felépítésétől. És most mondjunk le, mert kis bevándorlással fenyegetnek és mert az angolokkal való harc vár reánk? Nincs jogunk lemondani Erec Jisráélről, annak nagyobb vagy kisebb részéről sem. A leghosszabb zsidó is tudja, mit jelent az, hogy Palesztinát szétszakítják. Beláthatatlan, hogy hova vezethet az ilyen engedékenység. Nem fogunk hozzájárulni ahhoz, hogy a felosztásról tárgyaljanak. Mi hiszünk az egész ország, nemcsak egy részének megváltásában.

A MUNKASPART WEIZMANN MELLETT

Remez (munkaspárti): Huszonnégy éve élek Erec Jisráélben. Bevallom, hogy szívesen volnék a felosztás ellenzője. Ami azt jelenti, hogy én is szeretném az utat és valóságot látni, amelyet az ellenzők látnak maguk előtt.

Amíg az Executívé elfogadhatónak tekinthető tervet nem terjeszt elének és amíg egy újjonnan megválasztott kongresszus ki nem jelenti, hogy a tervet akeptálja, mindaddig jöttányival sem rövidíthető meg a mandátum.

Nem fogunk lemondani a mandátum és az azzal kapcsolatos nemzetközi kötelezettségeinkben rejltől. De

nagy fényezés volna a mi jelenlegi helyzetünkben vakon, már eleve elvetni a lehetőségét egy olyan javaslatnak, amely egy nagyobb telepítés és szélesebb fejlődést biztosító zsidó állammal szól.

A KLAL B. A FELOSZTÁS ELLEN

Dr. Schwartzbard a (klal B-csoport vezetője): Véleményem szerint a változások, amelyeket a zsidó állam tervezői eszközölni fognak, inkább szimbólikus jellegűek lesznek minden gazdasági jelentőség nélkül. Ez a kicsi állam éppen ezért nem járulhat hozzá a zsidó kérdés megoldásához. Csodálkozom azon, hogy egy szocialista, mint Remez, milliók bevándorlásáról beszél, éppen neki kellene tudnia, hogy a nagy bevándorlást gazdasági momentumok tehetik csupán lehetővé, az is illúzió, hogy az üldözött lengyel zsidók nagy számban vándorolhatnak be. Nem pártkérdésről van itt szó, s nem arról, hogy győzők és legyőzöttek legyenek. Valamennyiünket ugyanaz a tragikum nyomaszt.

A NÉMET DELEGÁTUSOK A ZSIDÓ ÁLLAM ELFOGADÁSÁÉRT

Kurth Blumenfeld a német országi cionista szervezet elnöke beszédének bevezetésében rámutat arra, hogy nem valószínű, hogy Anglia hajlandó lesz a jövőben pótolni azt, amit a múltban a zsidósággal és a cionizmussal szemben elmulasztott. Időközben az arabok száma ötszázszázról kb. egymillióra emelkedett és épp úgy megnövekedett az ő nacionalizmusuk, gazdasági ereje. A jelenlegi rendszer fennállása mellett további zavargások nélkül is újabb további megszorítások

fenyegnek. Hány milliót kell felhoznunk ahhoz, hogy az eddigi módon szerezzünk földet? Azt hiszem, hogy saját államiségünk kereteiben sokkal nagyobb lehetőség nyílik a gyors és nagy kolo-

nizációra. A nemetmondó szónokok azt hiszik, hogy van egy nagyobb jövőbeni lehetőség, bizonyítékokat azonban nem hallottam. Azt hiszem, hogy az idő ellenünk dolgozik.

A Peel-jelentés már megbukott

A politikai bizottsággá átalakult kongresszusi plénum előtt Weizmann Chaim, a cionista világszervezet elnöke zárt ajtók mögött elmondotta a politikai vita folyamán harmadik nagy beszédét, melyben részletesen foglalkozott a felosztási terv és az arab-zsidó béke kilátásával.

— Ahhoz, hogy a helyzetet megértsék, — mondotta dr Weizmann — el kellett volna olvasniok a 190 oldalra terjedő tanuvalomásomat a királyi bizottság előtt, valamint az executive többi tagjainak kijelentéseit is.

— Amit most mondok, nem polémikus céltalmondok. Gondolják csak meg, hogy tegyük fel, folytattuk volna munkánkat az eddigi feltételek mellett, évenként hatvanezer embert sikerült volna az országba bejuttatni és tizenöt év múlva elértük volna a többséget az országban.

A kolonizáció akkor is csak abban a részben haladt volna előre, amelyet most nekünk juttattak s végeredményben megszületett volna a zsidó állam körülbelül negyvenöt százalékos arab lakossággal.

A parti sikágon tulnyomó zsidó többség lett volna a Hinterlandban arab többség és a felosztás létrejött volna, még mielőtt azt formailag és kifejezetten keresztül viszik. Ha mi most azon a területen, amelyet nekünk ígértek, a terv megjavításának előfeltételezése mellett, ugyan azt keresztül visszük, ugy anyagilag azt adtuk fel, amit ma telepítésileg amugy sem tudunk volna teljesíteni.

— Tegyük fel most magunknak a kérdést, tartható-e vagy sem az, amit a Peel-javaslat ajánl nekünk; megadja nekünk egy nagyobb mértékű bevándorlás lehetőségét, vagy sem. Én két millióról beszéltem, ez a szám lehet nagyobb vagy kisebb.

Két millió ember husz év alatt egy évenkénti százezrest bevándorlást jelent. Ezt a cionisták sem álmodták volna azelőtt.

MILYEN VALTOZÁSOK SZÜKSÉGESEK A PEEL-TERVEZETEN?

— Mindenekelőtt is: Jeruzsálem. A hevenyezer jeruzsálemi zsidó a legnagyobb jelentőséggel bír számunkra. Másodsorban: szuverénítés. A jelentés megszorítja a zsidó állam szuverénitását, különösképpen a Szafet, Akko, Haifa és Tiberiás fölött alkalmazandó ideiglenes mandátum révén.

— Harmadsorban a jelentés kívánatosnak tartja, hogy ne épüljön külön kikötő Telavivban, hanem angol vezetés alatt közös Jaffa-Telaviv kikötőt építsenek. Megmondottuk, hogy

egy szuverén állam akkor és ott épít magának kikötőt, amikor és ahol azt szükségesnek tartja.

Ez a Peel-javaslat már is többé-kevésbé megbukott.

— Ami a területi kérdéseket illeti, kérdés az, hogy a legközelebbi husz vagy huszonöt évre adva van-e egy évi ötven-hatvanezres bevándorlás lehetősége? Ha a parti sikágot, Beisan és a Hule vidék, három millió dunám öntözhetővé tehető földjéből a legközelebbi husz évben egymillió dunámot, azaz évenként ötvenezer duná-

mot a telepítés rendelkezésére tudnak bocsájtani, ugy ez, a munka alapját képezheti a következő husz évre. Évi ötvenezer dunám kettőezeröttszáz családot jelent a mezőgazdaságban, 7500 családot a városban, ami összesen 50 ezer embert jelent. Tehát több, mint egymillió dunám föld, otthon lenni és az átépítések lehetősége: ezek a Peel-javaslat nagy sánszai. Most nagyobb lehetőségek nyílnak az arabokkal való békére, mint valaha is. Hozzájárulásukért valamit nyújthatunk nekik. Ez az első komoly alap a népek között, békés tárgyalások számára. Ez a tervezet egyik leglényegesebb előnye.

A KONGRESSZUS ERŐVISZONYAI.

Már most megindultak a találgatások az elkövetkező szavazás kimenetelét illetőleg.

Az erőviszonyokat a következőképpen becsülik: Weizmann javaslata mellett fog szavazni az Erec Jisrael Haovedet 150—160 delegátusa, 25—30 mizrachista, 85—90 klacionista az A) és husz a B) csoportból. A javaslat ellen szavaznak a Somér Hacaír 25 tagja, 11 zsidó állampárti, 55—60 Poale cionista, körülbelül ugyanannyi mizrachista és 50 klacionista.

Összesen tehát mintegy 300 delegátus-szavazat várható Weizmann javaslata mellett, ellene szavaz körülbelül kétszáz delegátus. Weizmann javaslatára tehát a kongresszus háromötöde fog szavazni. Ez az arányszám azonban még eltolódhatik. Egyes delegátusok becslése szerint a Weizmann-javaslat ellen legfeljebb 150—140-en fognak szavazni.

Lapzárfaakor a döntésről még nem érkezett hír. A kongresszus végének időpontja sem ismeretes.

— **Eljegyzés.** Moskovits Ella (Fughiu-Bihor) és Farkas Mózes (Gherla) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Házasság.** Blum Anikó Cluj és George Căpitănescu ügyvéd Bucuresti, házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Dr Rosenfeld Salamon halála.** Az ardeali cionista közéletnek gyásza van. Dr. Rosenfeld Salamon hagyta itt ezt az árnyékvilágot, 56 esztendőskorában. Már kora ifjúságában, még pesti egyetemi hallgató korában lelkes cionista érzelmű ifju volt, majd később a targu-muresi hitközség alelnöke. Mindig tevékeny részt vett a zsidó közéletben, 1934 óta Clujon élt, ahol általános tiszteletnek és közbecsülésnek örvendett. Rövid ideig betegeskedett és halála váratlanul következett be, egy operáció után, amelyről orvosai előre tudhatták, hogy nem hozhat gyógyulást. Temetése vasárnap délután történt a cluji zsidóság osztatlan részvétele mellett. Glasner Akiba főrabbi gyönyörű gyászbeszédben méltatta az elhunyt érdemeit. Weinberger Nándor a Zsidó Nemzeti Szövetség utolsó üdvözlését tolmácsolta.

IMA EGY DIKTÁTORÉRT

Egy diktátor hadsegéde magához hibátlan összes felekezetek papjait és kiadja az utat, hogy a mindennapi imákba azt is bele kell foglalni, hogy a diktátor mindig fiatal maradjon.

— Azt nem lehet, — mondják sorba a papok — erre a kívánságra nem lehet megfelelő szavakat találni.

— Már pedig holnapra kérem a szöveget önben börtön.

Másnap a papok megjelentek a hadsegédek kijelentték, hogy arra, hogy a diktátor mindig fiatal maradjon, nem találják olyan szavakat, amelyek egy imába beilleszthetők. A hadsegéd diktátor, mire előállt a zsidó rabbi és így szólott:

— En megtaláltam a megfelelő szavakat.

— Na?

— Der Diktator soll nicht alt werden.

BEMUTATKOZÁS UTÁN

A vonatban egy magyar ur és egy lengyel utaznak. A zsidó véletlenül rálép a magyar bárára, de úgy tesz, mintha semmi sem történt volna, szólanul leül a helyére.

— Hé, — mondja neki a magyar ur — Sie nicht, wer ich bin? Ich bin Ladislaus Kun de Kunossa, kaiserlicher und königlicher Kommandant und Husarenoberleutnant in der Reserve.

— Azoj, — néz végig rajta a zsidó — tragen Sie keine Pajesz.

FÉNZSZERZÉS MÓDJA

Herschl beállit a gazdag bankigazgatóhoz alamizsnát kér. Kérését a következő szavakkal fogadja meg:

— Méltóságos uram, én egy író vagyok.

— Maga egy író? És mit ír maga?

— Írtam egy könyvet ezzel a címmel: „A pénzszerzés legbiztosabb módjai.”

— Ezt nem értem, — mondja a bankigazgató — ha maga annyi módot tud a pénzszerzésre, koldul mégis?

— Nu, — mondja Herschl — ez is egyik módja.

A BAJ NEM JÁR EGYEDÜL

Zélig az utcán koldul és megszólít egy aki haragosan rászól:

— Hallja, maga itt tegnap mint siket és most mint vak kéreget.

— Ja kérem — mondja a koldus — ez a pechemhez tartozik. Alig lából ki az embert egyik beleségből, rögtön belesik a másikba.

SAPHIR-ANEKDOTA

Moritz Gottlieb Saphir egy alkalommal karságáról ismert Mone Lämmelnél ebédelt. Talbontás után a háziasszony megkérdezte moristától, hogy mikor ebédelhetne ismét náluk.

— Akár rögtön, — felelte Saphir.

Egy más alkalommal Saphir hosszasan ebédelt után lábbadozóban volt, amikor ugyanez a háziasszony megkérdezte, hogy mikor ebédelhetne ismét náluk.

„A meghívást köszönöm, de már jobban gyok. Ujból szabad ennem.”

TRISTAN BERNARD ANEKDOTA

Tristan Bernard ifjúkorában, színműírói pályafutásának kezdetén írta ezeket a szellemes figyeléseket:

— Tudom, hogy mindennek van valamije: de a szerelem mosollyal kezdődik, a fohászzal, az ökör a borjuból lesz, a szindaradete a cim. Tudom továbbá, hogy minden ember felé siet: a szerelemből gyűlölet lesz, a fohásztengerbe siet, az ökör a megevés felé és a végé az, hogy nem adják elő.

Tristan Bernard egy este végignézett egy zépszerű vígjátékot, amelyet a színház már alább ötvenzer játszott egyfolytában. Amikor a színház igazgatója megpillantotta az illusztráló rögtön felkereste páholyában és így szólott hozzá:

— Jó estét, kedves mester... Mily kedves től, hogy eljött szerény hajlékunkba... Mily látta ezt a darabot?... Biztosan szórakozott volt el.

Igen, igen, most már szórakozott vagyok, felelte a humorista, — mert szórakoztam az este.

MIERT PUSZTITJÁK AZ ARABOK A FÁKAT?

Miért pusztítják az arabok elsősorban az fákat, amiket ők maguk ültettek a zsidók szíveiben? — Mert biztosítani akarják maguk munkát. Ugy mint Chaplin és Coogan a Chaplin mint szuhanc zuzza az ablakokat és jön Coogan és kiáltja: „Üvegezni tessék!”

TIPOGRAFIA SONNENFELD ORADEA

Gondoljon egészségére!

Lássa el magát

SENLASLO (Szt. László)

fertőtlenítő toalettszappannal
DENTONAL fogpasztával Udít — Fehérit — Fertőtlenít!